

Банките и устойчивите финанси

Десислава Симеонова
Член на УС на АББ,

Изпълнителен директор на "ОББ" АД

Устойчивото финансиране и неизменно свързаното с него отговорно поведение, са теми, които все по-често превземат дневния ни ред и се позиционират във фокуса на приоритетите ни. Фактически, създаването на иновативни финансови инструменти, с които да се намери решение на социалните и екологични проблеми, не е новост. В исторически план, такова финансиране е осъществявано посредством концесии, включително чрез грантове и взаимни фондове в подкрепа на "социалната икономика".

Към настоящия момент във фокуса на устойчивото финансиране е процесът по отчитане на екологичните, социални и управленски (ЕСУ) аспекти, когато във финансовия сектор се вземат решения за по-дългосрочни инвестиции в трайни икономически дейности.

Много от най-големите международни финансови групи вече започнаха формулирането на собствени Програми за устойчиво финансиране, които през начина, по който управляват основните си дейности, ще допринесат за ограничаване на климатичните промени и ще подпомогнат адаптацията на клиенти им към тези принципи. Да се ангажираш с провеждането на аргументиран диалог по тази тема с клиентите си, да ги подпомагаш в разбирането на причините за настъпващите промени и необходимостта от своевременно адресиране на съществуващите рискове, да превърнеш предизвикателствата във възможности, се оказва все по-критично важно за банките. Има още един ключов елемент, свързан с очаквания безпрецедентен размер на новите зелени инвестиции и финансовите инструменти в тяхна подкрепа (най-малко 30% от 1 824 милиарда евро от бюджета на Европейския съюз за 2021-2027г. ще подкрепи Финансовата устойчивост чрез гаранционни инструменти и грантове). Оптимистично сме настроени по отношение на свързаните със Зелената сделка програми и инструменти, както на ЕС, така и на тези с правителствена подкрепа за бизнеса, доколкото и банките, и техните клиенти, вече имат сериозен исторически опит в реализацията на проекти по енергийна ефективност, включително и на такива за реновиране на сграден фонд.

Когато дискутираме темата за Устойчивото финансиране, закономерно възниква въпросът – подготвени ли сме ние, в банковия сектор, за предстоящите предизвикателства в тази област? И откровеният ни отговор е – може би все още не напълно, но стабилно се движим в правилната посока. От нас се очаква да направляваме и подпомагаме необходимата трансформация на икономиката посредством взаимоотношенията си

с клиентите и изграденото през годините доверие, чрез продуктите и услугите, които им предоставяме.

Преди всичко трябва да започнем с оценка на въздействието на текущата ни дейност върху околната среда и най-вече, на въглеродните емисии, излъчвани от финансираните бизнеси в нашите портфейли, както и на вече направените инвестиции в зелени активи. Това означава, че на дневен ред е необходимостта от събирането на всички съществени данни за този анализ и изпълнението на изискванията за отчитане на остойностеното въздействие. Това със сигурност няма да е лесна задача. Акумулираната информация ще бъде използвана за поставянето на ясни цели за оптимално влияние на дейността ни върху околната среда, както и за предприемането на конкретни действия за постигането на тези цели, като създаването на “зелени” продукти, изменения в политики относно допустимост за финансиране, за капиталови инвестиции и застраховане. Може да считаме, че се движим в правилната посока, когато обединим усилията си с нашите клиенти и работим заедно за постигане на общите ни цели, съответно, използваме адекватно появилите се в контекста на ситуацията възможности.

Разписани са регулаторни изисквания по темата, с които трябва да се съобразим, а именно: Техническите стандарти на Европейския банков орган, въвеждащи структуриран подход за докладване по Стълб 3, включващ ЕСУ теми; Регламента за таксономия на ЕС, формулиращ рамката за класифициране на инвестициите и дейностите, както и критериите за допустимост на “зелените” инвестиции; Нефинансовата Директива за отчетността, която предстои да бъде заменена от Директивата за отчитане на корпоративната устойчивост.

Стрес тест на ЕЦБ ще бъде извършен през първата половина на 2022г., въз основа на данни към края на 2021г. и върху информация за 2021г. относно прихода от секторите, които се очаква да бъдат засегнати от климатичните промени и действията по предотвратяването им, както и по отношение на данните за най-големите корпоративни експозиции на групово ниво в тези сектори.

Очевидно е, че важноста на темата нараства. С оглед на обхвата и относителната сложност на информацията, подлежаща на докладване, все по-наложително става за банките създаването на специална управленска структура, координираща процеса по събиране и валидация на данните. Позиции като ръководител – корпоративна устойчивост, програмен мениджър – устойчиво финансиране или главен експерт по таксономия на ЕС, съвсем скоро ще загубят екзотичното си звучене и постепенно ще се превърнат в много по-популярни, задължителни длъжности.

Накрая, но не по важност, трябва да отбележим съществената отговорност, която държавните органи следва да поемат към регулаторното предизвикателство Устойчиво финансиране. Финансовият сектор осъзнава ключовата си роля по отношение на трайното и стабилно възстановяване

на икономиката от кризата COVID-19. Но по-добри екологични, социални или управленски резултати могат да бъдат постигнати само, ако банките и инвеститорите разполагат с необходимите инструменти и информация за трансформацията. Всички данни, които са нужни за регулаторната оценка и вече са налични на държавно ниво, трябва да бъдат достъпни за обективен и сравним ЕСУ анализ. Банките се отнасят изключително сериозно към задачата за подобряване на финансовата грамотност на клиентите по темата, но не бива да бъдат натоварвани с административната тежест по изискване и събиране на документи относно централно достъпни данни.

Банките не могат да си позволят да осъществяват своята дейност като обикновени търговски дружества. Те оперират с привлечени средства от клиентите и имат своята мисия пред обществото. Законодателството им възлага конкретни социални отговорности и ангажменти по отношение на климата и целите за устойчивост. Чрез насочване на частни инвестиции, като допълнение към публичните пари, в прехода към климатично неутрална, устойчива, ефективна и справедлива икономика, банките са готови да поемат отговорността за по-доброто бъдеще на нашето, а и на следващото поколение.

БАДДПО: В навечерието на 25^{-та} си годишнина Българската асоциация на дружествата за допълнително пензионно осигуряване с успешен старт на фазата на изплащане на вторите пенсии от 1^{-ви} септември 2021 г.

Евелина Милтенова
Председател Българска асоциация
на дружествата за допълнително
пензионно осигуряване (БАДДПО)

През 1997г. Асоциацията на дружествата за допълнително пензионно осигуряване /БАДДПО/ бе създадена с цел да обедини целия бранш, а именно, за тези години новата дейност в България - допълнителното пензионно осигуряване. Оттогава обединяваме усилията на всички пензионноосигурителни компании и участваме активно със своите капацитет, възможности, експертиза в осъществяването на пенсионната реформа, формиране и усъвършенстване на законодателството в сферата на пенсионното осигуряване. Активно и успешно сътрудничим

с регулатора – КФН, МФ, МТСП, ресорните комисии в Народното събрание, със синдикални и работодателски организации. За изминалите години сме горди, че сме изпълнявали тези функции и Асоциацията е била важен фактор в осъществяването на пенсионната реформа и развитието на тристълбовия пенсионен модел в България. Систематично се стремим и доказваме, че този модел е единствено правилната конструкция за осигуряване на по-адекватни, по-високи доходи за хората в златните им пенсионни години. Допълнителното пензионно осигуряване се утвърди като неразделна част от българския пенсионен модел, който се състои от три стълба:

Първи стълб - държавно обществено осигуряване (ДОО) - обхваща цялото работещо население на страната. Функционира на разходо-покривен принцип. С вноските на работещите в момента се плащат пенсията на настоящите пенсионери. Осъществява се от Националния осигурителен институт (НОИ) и за 2021г. се предвижда да реализира дефицит от над 6 млрд. лв., предвиден за финансиране в държавния бюджет чрез трансфери.

Втори стълб - допълнително задължително пензионно осигуряване (ДЗПО) от частните пенсионни фондове - работи на капиталов принцип. Осигурява пенсия за ранно пенсиониране за работещите при условията на първа и втора категория труд и/или допълнителна пенсия за старост за родените след 31 декември 1959г. Точно този процес на изплащане започна от септември 2021г.

Трети стълб - допълнително доброволно пензионно осигуряване (ДДПО) с доброволен характер. Работи на капиталов принцип. Позволява получаването на пенсии за старост, инвалидност и наследствени пенсии. Осъществява се от частните пенсионни фондове.

За разлика от осигуряването в държавния солидарен стълб, партидите на осигуряващите се в капиталовия стълб, универсалните и доброволните пенсионни фондове, се наследяват по закон от наследниците в пълен размер. При прехвърляне на парите от УПФ в НОИ или Сребърен фонд, наследниците губят право да получат тези пари. Очевидно има дефицит на информация как действа солидарният пенсионен фонд, управляван от НОИ и какво точно се случва с парите, които някои хора прехвърлят от

втория в първия стълб. Точно тези значими разлики ще излязат на преден план сега при старта на изплащането на вторите пенсии от капиталовия стълб по линия на наследяването, както и относно начина на прозрачно и ефективно управление на средствата.

Постижения на пенсионните дружества за изминалия период

Към юни 2021г. в четирите вида пенсионни фондове се осигуряват повече от 4 800 000 души. Активите на пенсионните фондове надвишават 18,5 млрд. лв., като пенсионноосигурителният пазар се възстанови напълно след високата турбулентност и временните спадове през 2020г., белязана от Ковид пандемията. Дружествата постигат добри нива на доходност от над 4% за осигурените лица от началото на годината, въпреки наложените политики на ултра ниски и отрицателни лихви от централните банки. Фондовете се справиха, като позиционираха успешно своите портфейлни инвестиции в среда на по-висока икономическа активност, подобрени пазарни условия и покачващи се цени на финансовите инструменти на международните капиталови пазари. От създаването на пенсионните фондове, средната годишна доходност в периода от 2002г. до юни 2021г. за УПФ /универсални пенсионни фондове/ достига до 5,00%. За ППФ /професионални пенсионни фондове/ е 4,95% и 5,30% – за доброволните пенсионни фондове.

Със стартирането на фазата на изплащане на пенсии от универсалните фондове от 1 септември 2021г. започва нов етап в развитието на националната пенсионна система.

След почти тригодишни усилия и интензивна дейност на междуведомствената работна група, водена от МТСП, с ключовото участие на КФН, МФ, синдикати и работодатели, в която БАДДПО неотклонно партнира и даде своя немалък принос, Народното събрание одобри през март 2021г. необходимите законодателни изменения в КСО за регулиране фазата на изплащане на допълнителните пенсии от универсалните фондове.

Деветте пенсионни дружества бяха в пълна готовност да сключват нови договори и да започнат да изплащат от септември, след като се въведоха в свръх кратки срокове промените, съобразиха се с актуализираните от КФН водещи наредби, в следствие на измененията в КСО и инвестираха в информационни системи и модернизирани технологии, за да обслужват новите фондове за изплащане и създадат подходящи процеси за изплащане на пенсии на лицата, навършили пенсионна възраст.

Отчитаме, че масово осигурените лица не са достатъчно информирани и е особено важно да знаят, че дружествата започват да гарантират на този етап със собствени средства получените бруто вноски в партидите им във фазата на натрупване в продължение на 20 години. Практически с това решение пенсиониращите се лица са напълно защитени от отрицателна доходност, таксите на фондовете са изцяло компенсирани преди средствата им да се прехвърлят в новите фондове за изплащане, които по закон се управляват много по-консервативно, в сравнение с универсалните.

В зависимост от индивидуалните потребности, осигурените лица вече могат да избират между три вида **пожизнени пенсии**, като: а) пожизнена пенсия без допълнителни условия, б) пожизнена пенсия с период на гарантирано изплащане или в) пожизнена пенсия с разсрочено изплащане на част от средствата до навършване на избрана от пенсионера възраст. Вторият

основен продукт е пенсия с предварително договорено **разсрочено плащане**, докато третият продукт за **еднократно плащане** е за лицата с малки партии под 900 лв., при който се дава възможност да се изплати еднократно на лицето цялата сума.

Към момента голяма част от клиентите на фондовете, които не отлагат пенсионирането си, подписват договори на база на избрания продукт и от следващите месеци ще започнат да получават пенсионни плащания по техните банкови сметки в български лева. Както очаквахме, те се насочват към друг продукт, различен от пожизнената пенсия, а именно, разсроченото изплащане. Предпочитаният месечен размер също не е изненада и е в размер на 300 лв., който е максимално разрешен от закона и съответства на минималната пенсия.

За първия месец от старта на фазата е характерно, че при интерес към пожизнените пенсии, лицата се ориентират основно към пожизнена пенсия с период на разсрочено изплащане до навършване на определена възраст. И в този случай се наблюдава тенденция към желан размер, който е максималният по закон за този период, а именно, не по-малко от 300 лв. месечно, след което пенсионерът ще получава от фондовете не по-малко от минималния размер на месечната пенсия от втория стълб, който по закон е 15% от минималната пенсия от НОИ – в настоящия момент е 45 лв.

Във всички дружества се отчита плавно, но стабилно повишаване на интереса, но все още бройката на сключени договори е относително ниска. По данни на членовете на БАДДПО, за първия месец са били сключени общо над 250 договора, от които 25 са били пожизнени пенсии - основно от дами, които са и първите пенсионери от втория стълб. Бройките ще нарастват по-бързо от следващата година, когато още повече осигурени в ДЗПО ще достигнат пенсионна възраст. Отчетът за сключените договори за допълнителни пенсии ще се изпраща ежемесечно от пенсионните компании към Комисията за финансов надзор, която ще обобщава и оповестява на електронната си страница и може да се следи от всички заинтересовани.

Наред с успешното начало на пенсионни плащания от втория стълб, БАДДПО и работодателските организации ще продължат да настояват да се направят и оставащите промени в КСО, с цел елиминиране напълно на несправедливостта да се редуцира държавната пенсия вече с по-малък процент, но не напълно точен коефициент на редукция. При определяне на вноската за фонд "Пенсии" на ДОО трябва да се вземат под внимание всички субсидии от държавния бюджет, без оглед на това, какво е тяхното формално наименование в закона.

Участие в институционалния живот на финансовия сектор и членовете на АББ

БАДДПО си сътрудничи активно с всички организации и институции от финансовия сектор на България, включително и с Асоциацията на банките в България и нейните членове. Работим съвместно през годините и към настоящия момент с основните банки – маркет-мейкъри на ДЦК, които представят регулярно към нашата Асоциация справка за пазарните цени на основните правителствени облигации, използвани за правилното формиране на ежедневната оценка на активите на пенсионните фондове от центъра за ценова информация към БАДДПО, в подкрепа на всички пенсионноосигурителни дружества. Банките-попечители заемат своята

все по-отговорна роля, съгласно новите регулации за дейността на пенсионните фондове. Те съхраняват и преоценяват на дневна база инвестиционни инструменти, както и налични активи на фондовете, на база на предварително сключени договори за попечителски услуги.

Инвестиционните звена на пенсионните компании са регулярни контрагенти от години на банките за търговия с ценни книжа, валутни сделки и хеджиране. С регистрирането и на новите фондове за изплащане и очакваният от тях ръст на активите, тази съвместна дейност ще се увеличи и ще продължи да се задълбочава – в търсене на различни инвестиционни решения, които да отговарят на по-консервативната инвестиционна политика на тези специфични фондове.

Съвсем скорошен пример за сътрудничество с членовете на АББ е фактът, че пенсионните компании отново се обърнаха към одобрените от БНБ банки за обслужване и попечителски услуги за новосъздадените, съгласно новите промени в КСО, Фондове за изплащане на пожизнени пенсии и Фондове за разсрочени плащания и както винаги, срещнаха професионално отношение, съдействие и спазване на високи стандарти.

В рамките на фазата на изплащане очакваме още по-плодотворна съвместна работа на дружествата от БАДДПО с банките във връзка със задължението по закон да се изплащат пенсиите по банкови сметки само в България и само на лицата, достигнали пенсионна възраст, като има забрана да се плаща в чужбина.

Има и немало други примери за общи действия, които помагат и укрепват развитието на пазарите на финансови инструменти в България и капиталовия пазар като цяло. През декември 2020г. АББ подкрепи развитието на ДЗПО и пенсионните дружества, като институции с висок принос за икономическата стабилност в страната и развитието на българския капиталов пазар, като даде своите бележки и насоки в официално положително становище за законопроекта по време на обявената обществена консултация на Закона за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване (КСО), уреждащ окончателно фазата на изплащане на вторите пенсии от 1 септември 2021г.

Навременното приемане на тези изменения в уредбата на Кодекса беше определящо за създаването на детайлна законова уредба на процеса по изплащането на пенсии от универсалните пенсионни фондове, за да се поздравим с днешна дата за успешния старт на изплащането на пенсии от капиталовия стълб.

Covid кризата налага да преминем от принудително към доброволно изпълнение

Иван Хаджииванов
Председател на Съвета на Камарата
на частните съдебни изпълнители

Новият Съвет на Камарата на частните съдебни изпълнители (КЧСИ) и аз, като новоизбран председател, поемаме ръководството в едно сложно положение в държавата. От една страна, вече има нова вълна на COVID пандемията, а от друга, се очертава свързана с това икономическа криза. Това са сериозни предизвикателства, които ще се отразят на работата на колегите. През миналата година много от канторите бяха принудени да съкратят служители, поради недобро финансово здраве. А обучението на всеки специалист струва много скъпо, което продължава години. В моята кантора се разделих с 5 човека, тъй като нямаше финансова възможност да ги задържа. Не очаквам следващата година да бъде по-лека за работата ни.

В кризисната 2020г. частните съдебни изпълнители бяхме единствената професия, която сама поиска ограничаване на дейността ни. Докато част от икономически активните субекти спряха да работят принудително, частните съдебни изпълнители го направихме съзнателно. Ограниченията за публични продани, извършване на описи, запори на банкови сметки бяха в продължение на 4 месеца. Заради извънредната ситуация, регистрираме най-слабата откъм резултати година за частното съдебно изпълнение. Въпреки това, аз съм убеден, че решението да замразим част от работата беше правилно. Показахме изключителна зрялост – като общност и като институция.

Ако бяхме избрали да действаме като събирачи на дългове, щяхме да нарушим един справедлив баланс, който сме призвани да пазим. В същото време, публично настоявахме в отговор на кризата да се намери решение на проблема с малките дългове с въвеждане на доброволното изпълнение, като извънсъдебна процедура. Като институция, застанахме и зад въвеждането на абсолютната десетгодишна погасителна давност за дългове на физически лица.

За миналата година събраната сума от частни съдебни изпълнители е едва 655 млн. лв., от които 151 млн. в полза на граждани, които са 23% от всички дела, и съответно, от издръжки - 5 млн. лв., от трудови спорове - 3 млн. лв. Делата в полза на банки са вече под 10% от всички дела. Зад тези числа стоят вземания от неизплатени заплати, издръжки, наеми, невърнати заеми и други суми по договори, обезщетения от пътно-транспортни произшествия, за тежки криминални престъпления и други, които са изключително важни за хората.

Нашата дейност е пряко свързана с икономиката на семействата, на общините и на държавата. Лицата, на които са присъдени вземания, искат да ги събират, защото имат право на това и парите им трябва. Забавянето на дейността ни ще се отрази на скоростта на излизане от кризата. Затова смятаме, че за частния и за общественния сектор е жизнено важно възстановяване на пълния обем от нашата дейност, при спазване на социалните изисквания.

Факт е, че частните съдебни изпълнители често работим в несигурна и недоброжелателна за нас среда. Фигурата на длъжника се представя едва ли не като жертва и това популистко налагане на подобен образ в съзнанието на обществото продължава вече години. В икономически

развитите и правови държави има нетърпимост към неизрядните длъжници и към злоумишленото накърняване на обществената справедливост.

Един от основните приоритети на новото ръководство на КЧСИ е да продължим процеса на електронизация на съдебното изпълнение. То е изключително необходимо по време на пандемия, защото така ще запазим по-добре здравето и живота на хората.

Ние следим внимателно практиката на колегите в Европейския съюз, като при нас постъпва информация по линия на Международния съюз на съдебните изпълнители. Имаме предложения, които, ако се приемат, биха имали позитивни за обществото ефекти.

Платформата за електронните търгове е готова, очакваме да се финализира наредбата, за да започнем работа. Имаме електронен достъп до Регистъра на банковите сметки и сейфове на длъжниците.

Системата “Реджикс”, в която се включихме, е начален успех, но не е достатъчен. Добре е да получаваме справки без такси, за да не товарим с разходите за тях страните по изпълнителното производство. Още нямаме, обаче, достъп до информацията за автомобилите на КАТ.

Безпрецедентната глобална ситуация, усложнена от разпространението на COVID-19, показва, че акцентът трябва да се измества от принудителното към доброволното изпълнение – още преди съдът да се е намесил. Доброволно събиране на дългове от съдебен изпълнител и доброволни продажби са широко обсъждани и приети в европейските държави. Освен, че това е в пъти по-евтино за длъжниците, този способ им позволява сами да контролират и решават проблемите си, като разсрочват задълженията. За съжаление, засега Народното събрание не припознава тази наша идея.

Същевременно, трябва да се разширят възможностите на канторите за събиране на публични вземания. Има още много какво да се желае по този въпрос, като е налице дългогодишна политика на Камарата, която трябва да се продължи. Възлагайки на нас събирането, държавата не плаща нищо, а разходите се покриват накрая от длъжника, който не е платил задължението си към държавата.

По отношение на МВР смятаме, че трябва да поискаме да събираме разходите в досъдебните производства и глобите на КАТ. Това е много важно за превенцията и според нас, ще има голям обществен интерес за събирането на глобите на рецидивистите с пътни нарушения.

Посоките за разширяване на правомощията ни, в които понастоящем работим, са:

- доброволни продажби,
- установяване на факти,
- доброволно събиране на малки дългове извънсъдебно.

Сред приоритети ни за бъдеща дейност е и увеличаване броя на публичните вискатели, които възлагат своите вземания за събиране на частните съдебни изпълнители – НАП, държавните институции, министерства, агенции и други.

Частните съдебни изпълнители винаги сме били двигател на промени, които целят подобряване на нашата работа, но сме отчитали и това те да бъдат в обществен интерес и от полза за бизнеса и за гражданите.

КРАТКА ИНФОРМАЦИЯ

■ През м. август Управителният съвет на АББ взе решение за създаване на Работна група по устойчиви финанси към УС на АББ. Сформирането на работната група е продиктувано от нарастването на интензивността на темите в областта на устойчивите финанси (sustainable finance), което предполага нарастване на интереса от банките по въпроси от тази сфера. То е породено основно от инициативите на Европейската комисия (ЕК) и свързаните с тях Регламенти и други нормативни документи, които вече се прилагат или ще трябва да се прилагат занаяпред. Като част от дейностите по това направление, представители на АББ и сродните ѝ асоциации вече участват в Подгрупа “Устойчиви финанси” към Работна група 26 “Финансови услуги”, Министерството на финансите (МФ), която е сформирана с оглед необходимостта от механизъм за ефективна и навременна координация на позициите на национално ниво.

■ През м. септември АББ излъчи г-жа Десислава Симеонова - член на УС на АББ, изпълнителен директор и член на УС на “Обединена българска банка” АД, за представител на АББ в Консултативния съвет към “Фонд мениджър на финансови инструменти в България” ЕАД. Г-жа Симеонова беше определена от УС на АББ в отговор на покана от Министерство на финансите към АББ за излъчване на такъв представител.

■ През м. септември се проведе годишното Общо събрание на Международен банков институт (МБИ) ООД, който практически е собственост на АББ. На него беше приет отчетът за дейността на дружеството за 2020г., както и финансовият план за 2021г. МБИ ООД продължава да организира дистанционно обучения и семинари по най-актуалните и важни за банките теми, при активно взаимодействие с АББ.